KEMPELE

Arviointikertomus 2013

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ 2

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA 3

2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI 4

3. TOIMINTAMUODOT JA ARVIOINNIN PAINOPISTEET 5

4. ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA 6

4.1 Kempeleen kunnan strategian 2013- 2016 toimeenpano ja toteutuminen 6

4.2 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen 7

4.2.1 Peruspalvelujohto 7

4.2.2 Lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu 8

4.2.3 Terveys ja toimintakyky 10

4.2.4 Sosiaalinen turvallisuus 13

4.2.5 Ikääntyneiden hoiva ja huolenpito 15

4.3 Investointien toteutuminen 16

5. MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT 16

6. YHTEENVETO JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET 17

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE 19

TIIVISTELMÄ

Tarkastusvuosi oli lautakunnan nelivuotiskauden ensimmäinen. Kaikki lautakunnan jäsenet olivat uusia. Alkuvuosi kuluikin koulutuksen merkeissä. Tilintarkastajan vaihtuminen toi vielä lisähaasteita tarkastusvuodelle.

Kempeleen kunnan toimintaa leimasi kunnan viranhaltijaorganisaation kehittäminen, jonka tavoitteena on suoraviivaistaa ja selkiyttää vallan ja vastuun rajapintoja sekä käytännön johtamistyötä. Tilaaja-tuottajamallista luovuttiin ja ylimmän johdon organisaatiorakenteet on uudistettu 2014 alusta lähtien. Hyvinvointityö on nivottu osaksi normaalia arkea. Rakenteiden ja toiminta tapojen muuttaminen on lähtenyt hyvin käyntiin ja henkilöstö on motivoitu mukaan kehittämistyöhön.

Talouden tasapainottamista ja tiukkaa taloudenhoitoa pitää jatkaa, vaikka vuoden 2013 tulos olikin positiivinen. Yrityspalveluiden kehittämisessä ollaan tekemässä parhaillaan palvelustrategiaa ÄRM-hankkeen puitteissa. Lisäksi ollaan tekemässä elinkeinopoliittisia linjauksia. Taloussuunnittelussa lautakunta haluaa kiinnittää huomiota sitovuustasoon valtuustoon nähden. Nykyinen taso on huomattavan korkea ja heikentää valtuuston mahdollisuuksia vaikuttaa resurssien kohdentumiseen ja seurata poikkeamia ja päättää tarvittavista talousarviomuutoksista.

Arvioinnin painopistealueina tarkastusvuonna olivat sosiaalinen turvallisuus, lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu, terveys ja toimintakyky sekä ikääntyneiden hoiva ja huolenpito.

Vuoden 2013 arviointityötä tehdessään tarkastuslautakunta on havainnut, että peruspalveluprosessissa on tehty monia muutoksia, joilla on pyritty palveluiden ja toiminnan tehostamiseen sekä taloudellisen tilanteen korjaamiseen. Erityisen hyvänä tarkastuslautakunta näkee nuoriin ja ikääntyneisiin kohdistuvat toimenpiteet.

Tarkastuslautakunta on myös havainnut, että prosessien kuvaamisen kautta on peruspalveluprosessin toimintoja järjestetty uudelleen, millä on puolestaan ollut vaikutusta mm. sijaiskustannuksiin.

Tarkastuslautakunta kiittää viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta ja kannustaa hyvän yhteistyön jatkuvuuteen tulevina vuosina haastavassa muutosten ympäristössä.

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTAJA

Kempeleen kunnan ulkoisesta tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Niiden toiminta on kunnan muusta organisaatiosta ja johdosta riippumatonta. Tarkastuslautakunta toimii valtuuston alaisuudessa. Valtuusto on valinnut toimikaudekseen 2013 – 2016 tarkastuslautakuntaan viisi (5) jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano vuonna 2013

Varsinaiset jäsenet:	**Varajäsenet:**
Maijala Eva, pj.	Räihä Teuvo
Etelä Jouko, vpj.	Juopperi Raija
Erkkilä Juha	Suutari Olli-Pekka
Kesti Riikka	Piira Toivo
Similä Kai	Lampela Maarit

Vuoden 2013 aikana toimi aiemman valtuuston asettama tarkastuslautakunta sekä uuden valtuuston asettama tarkastuslautakunta. Valtuuston vuosille 2013–2016 valitsema tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2013 aikana kahdeksan kertaa. Lautakunta on suorittanut tehtävänjaon koskien seurantavastuuta eri ydin- ja alaprosessien sekä hallinnon ja valiokuntien osalta. Tarkastuslautakunta haastatteli peruspalveluiden johtavia viranhaltijoita vuoden aikana ja lisäksi vieraili vanhusten ja vammaisten palvelukeskuksessa. Arviointitehtävää suoritettaessa lautakunnan jäsenten esteellisyydet on huomioitu kuntalain ja hallintolain säädösten mukaisina.

Tilintarkastajana toimi vuoden 2013 toukokuuhun asti PwC Julkistarkastus Oy vastuullisena tilintarkastajan JHTT, HTM Outi Kirvesoja. Ko. tilintarkastusyhteisö tarkasti vuoden 2012 toimintakertomuksen.

Tilintarkastus kilpailutettiin syksy 2012 ja kevään 2013 aikana. Valtuusto valitsi Kempeleen kunnan vuosien 2013 - 2016 tilintarkastajaksi Pohjolan Tilintarkastustoimisto Oy:n, vastuunalaisena tilintarkastajana Petteri Pasula. BDO Audiator Oy on ostanut 31.7.2013 tehdyllä kaupalla Pohjolan tilintarkastustoimisto Oy:n ja vastuunalaisena tilintarkastajana toimii Simo Paakkola. Kuntalain 75 §:n mukaan tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastajan valtuustokauden suunnitelmat ja vuosittaiset työohjelmat laaditaan siten, että tarkastustoiminta on riittävän kattavaa ja että näin vältetään päällekkäisen työn tekeminen. Tilintarkastaja raportoi puolivuosittain tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sisältyvät kunnanjohdon tavoitteisiin. Talousarviossa 2013 tarkastuslautakunnalle ei ole osoitettu suoria toiminnallisia tavoitteita. Tarkastuslautakunnan käyttösuunnitelma vuodelta 2013 on toteutunut 49,3 %.

Tarkastuslautakunnan jäsenet osallistuivat aktiivisesti koulutukseen vuoden 2013 aikana, koska kaikki lautakunnan jäsenet olivat uusia.

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan keskeisimpänä tehtävänä on **valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.** Tarkastuslautakunta voi myös tehdä itsenäisiä tarkastuksia valitsemistaan kohteista. Valtuuston hyväksymän toimintasäännön 39 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalaissa säädettyjen tehtävien lisäksi

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi;
- huolehdittava siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa;
- sekä tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kokonaisvastuu hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä on tarkastuslautakunnalla.

Tarkastuslautakunnan arviointiin liittyvät keskeisimmät kuntalainsäännökset ovat:

1. Valtuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista (KuntaL 13 ja 65 §).
2. Kunnanhallitus antaa toimintakertomuksessa selvityksenvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellistentavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa (KuntaL 69 §).
3. Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet (KuntaL 71 §).

2. EDELLISTEN VUOSIEN ARVIOINTIKERTOMUSTEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Vuoden 2012 arviointikertomuksessa on nostettu esille havaintoja ja suosituksia, joihin on vaadittu toimenpiteitä kunnanhallitukselta. Arviointikertomuksessa nostettuihin asioihin on kunnanhallitus todennut, että kunnanhallinto on toiminut pääosin kuntalain, toimintasäännön ja kunnanhallituksen ohjeiden mukaan ja että sisäinen valvonta on toimivaa ja asianmukaisesti järjestettyä.

Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin kiinnittää huomioita seuraaviin asiakohtiin:

1. Sisäisen valvonnan ja riskienhallintaan liittyvien asioiden valmistelu kuntakonsernissa, riskienhallintasuunnitelman laadinta. Määritellään ja aikataulutetaan toiminnalliset ja taloudelliset riskikartoitukset sekä seuranta ja raportointi.
   Tarkastuslautakunta edellyttää sisäisen valvonnan ohjeiden pikaista uusimista ja riskienhallintasuunnitelman laatimista. KL 13 §, 50 §.

2. Rakenteiden ja toimintatapojen muuttaminen - koko henkilöstö motivoidaan kehittämistyöhön rakentavalla yhteistyöllä.
   Tarkastuslautakunta toteaa, että rakenteiden ja toiminta tapojen muuttaminen on lähtenyt hyvin käyntiin ja henkilöstö on motivoitu mukaan kehittämistyöhön.

3. Kunnanhallituksen tulee vastata, että valtuuston asettama tilikauden tulos toteutuu. Erityisen tärkeää on saada toimintamenojen kasvu vastaamaan tulojen kehitystä. Valtionosuuksien leikkaaminen lisää haasteita talouden tasapainottamisessa.
   Tarkastuslautakunta edellyttää, että talouden tasapainottamista ja tiukkaa taloudenhoitoa jatketaan, vaikka vuoden 2013 tulos olikin positiivinen kertaluontoisista eristä johtuen.

4. Kunnassa tulisi laatia yrityspalvelustrategia.
   Yrityspalveluiden kehittämisestä ollaan tekemässä parhaillaan palvelustrategiaa ÄRM-hankkeen puitteissa. Lisäksi ollaan tekemässä elinkeinopoliittisia linjauksia.

5. Kirkonkylän yhtenäiskoulun piha-/katualueen turvalliset liikennejärjestelyt tulee saattaa loppuun ensi tilassa.
   Liikennejärjestelyt alueella toimivat väliaikaisin järjestelyin. Lopullinen ratkaisu tulee kaavamuutoksen myötä.

6. Tarkastuslautakunta toivonut lukion ja Oulun seudun Kempeleen yksikön yhteistyön käynnistymistä, jotta kaksoistutkinnon suorittaminen olisi mahdollista ja resurssien yhteiskäyttö joustavaa.
   OSAO aloittaa kaksoistutkintomahdollisuuden pilotoimalla sitä lv. 2014-2015 Haukiputaan yksikössä. Kempeleessä kaksoistutkinnon käynnistäminen aloitettaisiin 2015-2016 lukuvuoden alussa.

3. TOIMINTAMUODOT JA ARVIOINNIN PAINOPISTEET

Lautakunta on vuoden 2013 aikana toiminnan arviointiin liittyen pitänyt 8 kokousta. Lautakunnassa päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan selostuksen pohjalta ja lautakunnan valmistelijana ja sihteerinä on toiminut tietopalvelusihteeri Taija Orajärvi.

Arviointityön toteuttamiseksi tarkastuslautakunta on hyväksynyt **koko toimikauttaan 2013 – 2016 koskevan arviointisuunnitelman**. Toimikauden aikana käydään läpi kaikkien toimialojen ja yksiköiden keskeisimmät toiminnot. Arviointisuunnitelman perusteella tarkastuslautakunta hyväksyy vuosittain itselleen yksityiskohtaisemman työohjelman.

Arviointi on toiminnan ohjausta ja kehittämistä, jonka toteuttamiseksi tarkastuslautakunta on perehtynyt valtuuston ja kunnanhallituksen päätöksiin sekä kunnanhallituksen toimintakertomustietoihin vuodelta 2013 sekä tarkastuslautakunnan arviointikäynneillä saatuihin tietoihin ja kunnan hallussa oleviin raportteihin. Lisäksi käytettävissä ovat tilintarkastajan raportit ja selvitykset. Lähteinä käytetään myös valtakunnallisia selvityksiä ja vertailuja, erityisesti vertailutietoja muista samankokoisista kunnista.

Arvioinnin painopistealueina tarkastusvuonna olivat sosiaalinen turvallisuus, lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu, terveys ja toimintakyky sekä ikääntyneiden hoiva ja huolenpito.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut seuraavasti:

7.3.2013	Tarkastuslautakunnan järjestäytyminen
15.5.2013	Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma 2013- 2016 ja työohjelma 2013
13.6.2013	Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelman 2013- 2016
26.8.2013	Vastuunalaisen tilintarkastajan vaihtuminen BDO Audiator Oy:lle; Sosiaalinen turvallisuus
23.9.2013	Lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu, Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma 2013-2016 ja työohjelma 2013
21.10.2013	Terveys ja toimintakyky, Tarkastuslautakunnan talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2015- 2016
18.11.2013	Ikääntyneiden hoiva ja huolenpito, Hovintien palvelukeskus
2.12.2013	Tilintarkastajan raportointi vuoden 2013 aikaisesta tarkastuksesta

Arviointikertomuksessa on vältetty tarpeetonta kunnanhallituksen toimintakertomuksessa esitettyjen tietojen toistamista. **Arviointikertomuksessa ei ole erikseen selostettu niiden tavoitteiden toteutumista, joista toimintakertomuksessa esitetyt tiedot ovat tarkastuslautakunnan arvion mukaan riittäviä.**

4. ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA

4.1 Kempeleen kunnan strategian 2013- 2016 toimeenpano ja toteutuminen

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 28.10.2013 strategian valtuustokaudelle 2013- 2016. Strategia/Kempele sopimus on valmisteltu yhteistyössä viranhaltijajohdon ja luottamushenkilöiden kanssa; näin kaikki osapuolet sitoutuvat asetettuihin tavoitteisiin.

Koko kuntaorganisaation yhteisin voimin on hyvässä yhteishengessä saatu kevennettyä organisaatiorakennetta. Vuoden 2013 aikana on valmisteltu toimintasääntöä siten, että kunta luopuu tilaaja/tuottajamallista. Uusi toimintamalli astuu voimaan 1.1.2014 ja toiminta-sääntöä on tältä osin päivitetty.

Keskeiset strategiset päämäärät ovat

- hyvät yritystoiminnan edellytykset ja aktivoiva ympäristö
- vahva talous ja hyvinvoiva ympäristö
- yhteisöllisyys ja aktiivinen osallisuus
- kuntalaisten hyvinvointi ja laadukkaat palvelut

Tarkastuslautakunta arvioi Kempele sopimuksen toteutumista tarkemmin tulevina vuosina.

4.2 Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Taulukoissa on kuvattu tarkastuslautakunnan vuoden 2013 osalta peruspalveluprosessin painopistealueiden valtuuston nähden strategiset tavoitteet, niiden arviointikriteerit, toteuma hallituksen vuoden 2013 toimintakertomuksen mukaan ja tarkastuslautakunnan oma arvioi toteumasta.

4.2.1 Peruspalvelujohto

Kuntalaisten hyvinvointi

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Asiakaspalautetta kerätään systemaattisesti ja se otetaan huomioon palveluiden kehittämisessä	Tyytyväisyys palveluihin (kyselyt, asiakaspalaute)	Kuntapalvelut Kempeleessä kysely toteutettu viimeksi 2012	Kuntapalvelukysely tehdään joka toinen vuosi, eli seuraava tehtäneen vuonna 2014

Kolmannen sektorin ja kunnan yhteistyötä parannetaan kehittämishankkeella	Hankkeen eteneminen	Ei koordinoitua yhteistyötä	Ei ole toteutunut

Hyvällä suunnittelulla turvattu palvelukyky ja elinvoimaisuus

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Toimintakate talousarvion mukainen	Talousarvion pitävyys	Toimintakatteen ylitys 730.090 €	Tässä on esitetty toimintakatteen ylityksenä koko peruspalveluprosessin ylitys, eikä peruspalvelujohdon ylitys
Palveluprosessit ovat joustavia ja kustannustehokkaita	Oman tuotannon kilpailukyky	Seuranta ja arviointi maisemaraporttien mukaan	
Taksoja nostetaan kustannustason nousua vastaavasti	Tulojen osuus toimintamenoista	Tulojen osuus toimintamenoista 8,7 %	Pelkkä vuoden 2013 tulojen osuus toimintamenoista ei kerro, ovatko taksojen nousun johdosta tulot nousseet

Tarkastuslautakunta toteaa että

- yhteistyö kehittämishankkeissa kolmannen sektorin ja kunnan välillä eivät ole toteutuneet.

Tarkastuslautakunta on erittäin huolestunut

- peruspalveluprosessin toimintakatteen ylityksestä

4.2.2 Lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu

Kuntalaisten hyvinvointi

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Kuntalaisten ja asiakkaiden tyytyväisyys varhaiskasvatuksen, opetuksen ja nuorisotyön palveluihin säilyy vähintään	Tyytyväisyys palveluihin KAPA-tutkimuksessa	KAPA-tutkimus 2012 (2011) Perusopetus 4,25 (4.19) Lukio-opetus 4,27 4.21) Varhaiskasvatus 3,99 (4.03)	Toteutuma tyydyttää, koska hiukan parantunut edellisestä vuodesta

nykyisellä tasolla		Nuorisotyö 3,73 (3.68)	
Jokaisella lapsella ja nuorella on hänet yksilöllisesti huomioiva, ohjaava ja tukeva kasvu- ja oppimisyhteisö Lasten ja nuorten tyytyväisyys saamaansa yksilölliseen ohjaukseen, opetukseen ja tukeen	Lasten ja nuorten tyytyväisyys saamaansa ohjaukseen ja opetukseen asteikolla 1-4 Huoltajien tyytyväisyys lasten saamaan kasvatukseen, opetukseen ja tukeen asteikolla 1-5	Hyvän kasvun arviointikyselyt 2013 (2012): Lapset ja nuoret (perusopetus) 3,1 (3,1) Huoltajat (perusopetus) 4,1 (4,3) Huoltajat (varhaiskasvatus) 4,5 (4,5)	Toteutunut samalla tasolla kuin edellisenä vuonna Toteutunut lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna
Huoltajien tyytyväisyys: Lapseni sai ensisijaisesti toivomamme päivähoito-/esiopetuspaikan	Hyvän kasvun arviointi: tyytyväisyys asteikolla 1-4	Tyytyväisyys on 2013 (2012) 3,7 (3,5)	Toteutunut-lähes samalla tasolla kuin edellisenä vuonna
Opetusryhmien koko enintään nykyinen Perusopetukseen käytettävät tunnit/oppilas ei laske	Koulujen opetusryhmien koko eri kouluasteilla Opetukseen käytettävät tunnit/oppilas	Opetusryhmien keskikoko syyslukukausi 2013 (2012): 1-3 lk 20,6 (20,5) 4-6 lk 21,4 (22,7) 7-10 lk 19,4 (19,8) Opetukseen käytettävät tunnit h/oppilas 2013 (2012): 1-6 lk 1,62 (1,52) 7-9 lk 2,22 (2,03)	Tarkastuslautakunta haluaa kiinnitettävän huomiota siihen, että opetusryhmien koko ei suurene valtionavun menettämisen uhalla Tavoite on toteutunut
Jokaisella varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen yksiköllä on oma vanhempainryhmä. Koulujen vanhempain-ryhmien kokoontumisia vähintään kaksi luku-kaudessa ja yhteisiä kokoontumisia vähintään kaksi lukuvuodessa	Päiväkotien ja koulujen vanhempaintoimikunten kattavuus % Koulujen vanhempainryhmien kokoontumisten ja yhteiskokoontumisten määrä	Päiväkodeilla 6, kouluilla 5 vanhempaintoimikuntaa tai -ryhmää Koulujen vanhempainryhmät ovat kokoontuneet useita kertoja Yhteisiä kokoontumisia on ollut yksi	Vanhempainryhmiä kouluilla on 100 % Vuonna 2013 ei ole ollut kaikkien koulujen yhteisiä kokoontumisia Vanhempainryhmiä on kahdeksassa päiväkodassa. Yhdessä päiväkodissa ei tänä lukuvuonna ole saatu ryhmää kokoon. Ryhmät kokoontuvat 3 – 8 kertaa vuoden aikana. Yhteisiä kokoontumisia ei ole ollut.
Osallistumissuunnitelmien kattavuus paranee Lasten ja nuorten oma arvio mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa paranee	Lasten ja nuorten osallistumissuunnitelmien kattavuus yksiköissä Hyvän kasvun arviointikyselyt lapsille ja nuorille osallisuudesta asteikolla 1-4	Osallistumissuunnitelma on osa jokaisen koulun vuosisuunnitelmaa Oppilaskysely vuosiluokille 4,6 ja 8 Vastausten keskiarvo 2,7	Tavoite on toteutunut Vuoden 2012 keskiarvo 2,7, 2013 keskiarvo 2,7

Hyvällä suunnittelulla turvattu palvelukyky ja elinvoimaisuus

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Toimintakate talousarvion mukainen Varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilöstömitoitus optimaalinen	Talousarvion pitävyys Varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilöstö-mitoitus optimaalinen	Toimintakate ylittyi 312 158 € (1%)	Koulujen työjärjestyksiä ei ole peilattu kuljetussuunnitelmaan, minkä vuoksi kuljetuskustannuk-set olivat arvioituja suuremmat Toimintakertomuksessa ei ole toteutumaa

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota

- ettei opetusryhmien koko suurene, koska uhkana on tällöin valtionosuuden menettäminen
- koulujen kuljetuskustannukset olivat arvioitua suuremmat, koska koulujen työjärjestyksiä ei ole peilattu kuljetussuunnitelmaan
- leirikoulukustannusten toteuttamistapaan
- varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilöstömitoituksen optimaalisuudesta ei ole toteutu-maa kertomuksessa

Tarkastuslautakunta toteaa että

- työpajatoiminnan käynnistäminen omana toimintana on hyvä asia nuorten yhteisöllisen kasvun tukena

4.2.3 Terveys ja toimintakyky

Kuntalaisten hyvinvointi

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Kuntalaisten ja asiakkaiden tyytyväisyys terveyspalveluihin säilyy vähintään nykyisellä tasolla	Tyytyväisyys palveluihin KAPA-tutkimuksessa	Terveyspalvelut KAPA-tutkimus 2013 (2012) Palveluryhmäkoht. indeksi 4,03 (3,95). Lääkäripalvelut 4,2 (4,05), Tk-sairaala 3,68 (3,64), Sairaalapalvelut 4,01	Toteutunut hyvin

		(3,87), Neuvolat 4,38 (4,26), Hammaslääkäripalv. 3,69 (3,67).	
Asiakas saa lakisääteisen tai tarpeelliseksi arvioidun palvelun oikea-aikaisesti, hoitotakuu toteutuu	Pysyminen lakisääteisissä ja asetetuissa määräajoissa	Terveyspalvelut: Lakisääteisissä ja asetetuissa määrärajoissa pysytään ja hoitotakuu toteutuu. – Yhteydensaanti Kempeleen terveyskeskuksen hoitotakuun mukaisiin palvelupisteisiin toteutuu lain edellyttämällä tavalla samana päivänä joko puhelimitse, paikalle saapumalla tai puh-vastaajapalvelun kautta. – Odotusaika lääketieteellisesti perusteltuun ei kiireelliseen hoitoon ja tutkimukseen lääkärin vastaanotolle on noin kaksi - kolme viikkoa, hammashoidossa on noin neljä – viisi kuukautta. Odotusaika vaihtelee eri väestövastuualueiden ja työntekijöiden sekä toimintojen välillä johtuen esim. henkilökunnan sijaistamattomista lomista ja muista poissaoloista, mutta hoitotakuu toteutuu. - Neuvola-asetuksen 380/2009 mukaiset tarkastukset toteutuvat	Tavoite on toteutunut
Väestön terveydentila kohentunut/		Sairastavuus ja kansansairauksien summaindeksit ovat laskeneet v 2009 jälkeen vuosittain eli ko. mittareilla arvioituna terveydentila on kohentunut. Pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna indeksit ovat vaihdelleet runsaastikin johtuen mm. kunnan pienuudesta.	Tavoite on toteutunut

Ikävakioitu sairastavuusindeksi ei nouse	Ikävakioitu sairasta-vuusindeksi	Kempele v. 2012 100,0 v 2011 (102,4). PPSHP alue 113,6 (113,7) ja koko maa 100. Sairastavuusindeksi on viime vuodet laskenut, johtuen lähinnä kuolleisuusindeksin laskusta. Indeksi on nyt sama kuin koko maan. Lähde Kela, Terveyspuntari. (muodostuu kuolleisuus-, lääkekorvausoikeus- ja työkyvyttömyysindekseistä)	Tavoite on koko maan keskiar-vossa
Kansansairauksien summaindeksi lähemmäksi maan keskitasoa	Kansansairauksien summaindeksi	Kempele v 2012 122,1 (v. 2011 123,1). PPSHP alue 138,4 (138,8) ja koko maa 100. Indeksi on ollut viime vuodet lievässä laskussa. Kempeleessä korkeimmat lukemat sepelvaltimotaudissa ja sydämen vajaa-toiminnassa tasoa 150.) Lähde: Kela, Terveyspuntari. (Indeksiin lasketaan diabetes, psykoosit, sydämen vajaatoiminta, nivelreuma, astma, verenpainetauti, sepelvaltimotauti.)	Muutoksen suunta on oikea
Lasten suun terveys paranee	Lasten suun terveys, DMF-indeksi	DMF-indeksi 1.4 v 2012 kun on tarkastettu 12-v ikäluokasta 37 %. (v 2011 indeksi oli 1.2 kun 82.7 % tarkastettu. Indeksi ei kuvaa koko ikäluokan tilannetta koska kohdennetut tarkastukset. Tarkastettujen määrä vaihtelee puolivuosittain ja nyt osan tarkastavat suuhygienistit, jolloin indeksiä ei merkitä. DMF indeksi kuvaa reikiintyneiden, karieksen takia poisotettujen ja paikattujen hampaiden	Toteutunut DMF-indeksi ei kuvaa koko ikäluokan terveydentilaa

		lukumäärää.)	
Pitkäaikaisesti laitoshoidossa max 0,9% 75 vuotta täyttä-neistä (6 henkilöä)	Laitoshoidossa olevien osuus	yli 75 v 7 hlöä, (= 0,92%, henkilöitä 760) -	Tavoite on toteutunut Kotisairaalatoiminnan pilotti-hanke on aloitettu 2013

Hyvällä suunnittelulla turvattu palvelukyky ja elinvoimaisuus

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Toimintakate talousarvion mukainen	Talousarvion pitävyys	Toimintakate n 100,9 %, ylitys esh-alueelta.	Toteuma on pysynyt tavoittees-sa.

Tarkastuslautakunta toteaa että

- kotisairaalatoiminnan aloittaminen tukee laitoshoidon vähentämistä ja on inhimillisempää
- perheneuvolatoiminnan käynnistämisellä voidaan lisätä ennaltaehkäisevää perhetyötä

Tarkastuslautakunta näkee haasteena

- valtakunnallisen SOTE- uudistuksen toteuttamisen vaikutukset kunnan palvelutuotantoon

4.2.4 Sosiaalinen turvallisuus

Kuntalaisten hyvinvointi

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Kuntalaisten ja asiakkaiden tyytyväisyys säilyy vähintään nykyisellä tasolla	Tyytyväisyys palveluihin KAPA-tutkimuksessa	Kapa-tutkimus 2012: Sosiaalipalvelut 3,56	Kapa-tutkimusta ei ole tehty vuonna 2013
Asiakas saa lakisääteisen tai tarpeelliseksi arvioidun palvelun oikea-aikaisesti	Pysyminen lakisääteisissä ja asetetuissa määräajoissa	Lakisääteisissä määräajoissa on pääsääntöisesti pysytty	Avi antanut Kempeleen kunnalle huomautuksen ja jatkoselvitys-pyynnön koskien lastensuoje-luilmoitusten käsittelyaikojen

			ylittymisestä Alkusyksystä lähtien on pysytty määräajoissa
Alle 25-vuotiaiden koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle jääneiden määrä pienenee	Koulutuksen ja työ-elämän ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat		Toteutuma puuttuu
Lastensuojelun toimenpitein kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä 0.5 % tai vähemmän 0-17 vuotiaista	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä ja osuus	Kodin ulkopuolelle sijoitettuna (huostaan otettuna) 0,4 % 0-17 vuotiaista	Tavoite on toteutunut
Toimeentulotukea hakevien 18-25 vuotiaiden osuus 15 % tai vähemmän kaikista toimeentulotuen saajista	Osuus kaikista toimeentulotuen saajista	Toimeentulotuen hakijoista 38 % alle 25-vuotiaita	Tavoite on ylittynyt huolestutta-vasti
Pitkäaikaistyöttömien määrä vähenee	Yli vuoden työttömänä olleiden määrä	Vuoden lopussa yli vuoden työttömänä olleita 247 henkilöä(vuoden 2012 lopussa 156).	Toteuma on huolestuttava
Passiivitukea saavien määrä pienenee	Passiivitukea saavien lukumäärä	Passiivitukea saavia keskimäärin 107 hlöä/kuukausi(vuonna 2012 100)	Tavoite ei toteutunut

Hyvällä suunnittelulla turvattu palvelukyky ja elinvoimaisuus

Tavoitetila 2013	**Arviointikriteerit**	**Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan**	**Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta**
Toimintakate talousarvion mukainen	Talousarvion pitävyys	Toimintakate 105,5 %. Toimintatuottojen toteutuma 95,2 % ja toimintakulujen 104,1 %	Toteuma on lievästi ylittynyt
Palveluprosessit ovat joustavia ja kustannustehokkaita	Oman tuotannon kilpailukyky		Toteutuma puuttuu

Tarkastuslautakunta on erittäin huolestunut

- alle 25 -vuotiaiden toimeentulohakijoiden suuresta määrästä, tavoite on ylittynyt huolestuttavasti
- pitkäaikaistyöttömien määrän erittäin kovasta kasvusta

Tarkastuslautakunta toteaa että

- kuntouttavan työtoiminnan ohjaajan palkkaaminen toivottavasti korjaa tilannetta
- oman tuotannon kilpailukyvystä ei ole kertomuksessa toteutumaa

4.2.5 Ikääntyneiden hoiva ja huolenpito

Kuntalaisten hyvinvointi

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Kuntalaisten ja asiakkaiden tyytyväisyys säilyy vähintään nykyisellä tasolla	Tyytyväisyys palveluihin	Vuonna 2013 säännöllisen kotihoidon asiakkaille tehdyn asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella kotihoidon palveluihin ollaan tyytyväisiä.	Tyytyväisyysmittari puuttuu
Asiakas saa lakisääteiset tai tarpeelliseksi arvioidun palvelun oikea-aikaisesti	Pysyminen lakisääteisissä ja asetetuissa määräajoissa	Määräajoissa on pysytty	Tavoite on toteutunut
Kotona asuu 91 % 75 v ja vanhemmista. Säännöllisen kotihoidon piirissä 75 v ja vanhemmista 12 %. Omaishoidon tukea saa 75 vuotta täyttäneistä 3 %. Tehostetussa palvelu-asumisessa on 8 % yli 75 -vuotiaista.	Kotona asuvien osuus yli 75v Säännöllisen kotihoidon piirissä olevien osuus Yli 75 v omaishoidontuen saajat Tehostetussa palveluasumisessa olevien osuus	Kotona asuvien osuus on yli 75-vuotiaista ollut 92 %. Säännöllisen kotihoidon piirissä on yli 75-vuotiaista ollut 15,0 %. Omaishoidon tukea saaneiden määrä on yli 75-vuotiaista ollut 3,7 %. Tehostetussa palveluasumisessa on yli 75-vuotiaista ollut 6,6 %.	Tavoite on toteutunut Tavoite on toteutunut Tavoite on toteutunut Toteutuma on jäänyt vajaaksi

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa max 0,9 % 75 v ja vanhemmista	Laitoshoidossa olevien osuus	Pitkäaikaisessa laitoshoidossa on yli 75-vuotiaista ollut 1,4 %.	Tavoite ei ole toteutunut

Hyvällä suunnittelulla turvattu palvelukyky ja elinvoimaisuus

Tavoitetila 2013	Arviointikriteerit	Toteuma hallituksen toimintakertomuksen mukaan	Tarkastuslautakunnan oma arvio toteutumisesta
Toimintakate talousarvion mukainen Palveluprosessit ovat joustavia ja kustannustehokkaita	Talousarvion pitävyys Oman tuotannon kilpailukyky	Talousarviossa on pysytty Seuranta ja arviointi maisemaraporttien mukaan	Toimintakate 97,3% Toteutunut hyvin

Tarkastuslautakunta odottaa että

- tehostetussa palveluasumisessa olevien osuutta saadaan lisättyä ja laitoshoidon määrää siten vähennettyä

Tarkastuslautakunnan mielestä

- ikääntyvien päivätoiminnan kehittäminen ja siirtäminen kunnan omaksi toiminnaksi on hyvä asia
- ikääntyneiden ennaltaehkäisevät terveystarkastukset ja – toiminta osaltaan vähentää laitoshoidon tarvetta

4.3 Investointien toteutuminen

Investointihankkeita on priorisoitu uudelleen, ja kokonaiskustannuksia on pienennetty. Kunnan maa-alueiden hankintaa on toteutettu hyvin vuoden 2013. Tavoitteena on pidetty yritysten saamista kuntaan.

Investointihankkeitten osalta toimintakertomuksessa tulisi jatkossa esittää hankeen kokonaiskustannusarvio ja kokonaiskustannusten toteutuma sekä tieto hankkeen onnistuneisuudesta.

5. MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT

Kempeleen kunnassa on tehty työtä toiminnan ja talouden tasapainottamiseksi luopumalla tilaaja - tuottaja-mallista sekä selkeyttämällä ja virtaviivaistamalla organisaatiota. Kunnan nykyinen vanha sisäisen

valvonnan ohje tulee uusia vastaamaan kuntalain ja organisaation muutoksia. Lisäksi tulee huomioida kuntalain vaatimukset kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota palveluiden ostojen kasvuun (muutos vuodesta 2013 vuoteen 2013 on + 7,4 %). Palveluiden oston rinnalla tulee olla myös omaa tuotantoa.

Seuraavassa taulukossa on vertailukuntien talouden tunnuslukuja vuodelta 2013.

	Tyrnävä	Liminka	Kempele
Tulovero %	20,5	20,5	19,5
Vuosikate/Poistot ja arvon alentumiset %	122	223,9	96
Vuosikate euroa/asukas	271	710	266
Investointien tulorahoitus, %	119,5	71,7	49,9
Lainanhoitokate	0,75	2,9	1,1
Omavaraisuusaste, %	41,3	57,3	58,3
Suhteellinen velkaantuneisuus	59,1	50,8	45,3

Taulukko 1. Tyrnävän, Limingan ja Kempeleen talouden tunnuslukuja vuodelta 2013

6. YHTEENVETO JA KEHITTÄMISSUOSITUKSET

Vuoden 2013 arviointityötä tehdessään tarkastuslautakunta on havainnut, että peruspalveluprosessissa on tehty monia muutoksia, joilla on pyritty palveluiden ja toiminnan tehostamiseen sekä taloudellisen tilanteen korjaamiseen. Erityisen hyvänä tarkastuslautakunta näkee nuoriin ja ikääntyneisiin kohdistuvat toimenpiteet: työpajatoiminnan aloittamisen sekä perheneuvolan ja kotisairaalatoiminnan käynnistämisen. Lisäksi tarkastuslautakunnan mielestä ikääntyvien palveluiden tuottaminen kunnan omana tuotantona on hyvä tavoite ikääntyvien hoivan ja huolenpidon alaprosessissa.

Tarkastuslautakunta on myös havainnut, että prosessien kuvaamisen kautta on peruspalveluprosessin toimintoja järjestetty uudelleen, millä on puolestaan ollut vaikutusta mm. sijaiskustannuksiin. Prosessien kuvaamisen toiminnalliset ja taloudelliset hyödyt voisi jatkossa konkretisoida tuomalla esille jokin yksittäinen toiminto ennen ja jälkeen prosessin kuvaamisen.

Tarkastuslautakunta on havainnut arviointityötä tehdessään seuraavia kehittämiskohteita:

1. Tarkastuslautakunta edellyttää, että talouden tasapainottamista ja tiukkaa taloudenhoitoa jatketaan, vaikka vuoden 2013 tulos olikin positiivinen kertaluontoisista eristä johtuen. Peruspalveluprosessin toimintakatteen ylitys on huolestuttava. Tarkastuslautakunta esittää, että peruspalveluprosessissa etenkin palveluiden ostoja ja henkilömitoitusta on tarkasteltava talouden tasapainottamiseksi.

2. Tarkastuslautakunta suosittaa, että lasten ja nuorten yhteisöllisen kasvun alaprosessissa on jatkossa nykyistä paremmin huomioitava koulukuljetuksia suunniteltaessa koulujen työjärjestykset kuljetuskustannusten kurissa pitämiseksi.

3. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnitettävän erityistä huomiota siihen, etteivät opetusryhmien koot suurene, koska uhkana on tällöin valtionosuuden menetys.

4. Tarkastuslautakunta on erittäin huolestunut nuorien alle 25-vuotiaiden toimeentulohakijoiden suuresta määrästä ja pitkäaikaistyöttömien merkittävästä kasvusta sekä koulutuksen ulkopuolelle jäävien suuresta määrästä. Nuorten syrjäytymistä tulee ennaltaehkäistä moniammatillisesti, kuten nyt on työpajatoiminnassa tehty. Nuorisotakuun toteutumista täytyy seurata; esimerkiksi seuraamalla nuorten työpajatoiminnan ja perheneuvolan vaikuttavuutta vähintään 2 vuoden ajan.

5. Kunnassa on tehty paljon hyviä projekteja esimerkiksi Terveempi Pohjois- Suomi -hanke. Miten eri projekteja seurataan, ja kenen vastuulla on tulosten hyödyntäminen? Mitä konkreettista on saatu aikaan?

6. Tarkastuslautakunta esittää Pirilän alueen kehittämistä hyvinvointipuistoksi, joka palvelee sekä ikäihmisten että lasten tarpeita.

7. Tarkastuslautakunta on arviointityötä tehdessään havainnut, ettei toimintakertomuksessa aina käy ilmi valtuuston nähden asetetun sitovan tavoitetilan toteuma, tai annettu toteuma ei vastaa asetettua tavoitetilaa. Tätä tarkastuslautakunta pitää merkittävänä puutteena, johon on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota. Lisäksi tarkastuslautakunta huomauttaa, ettei palveluprosessin sisällä voi olla sellaisia tavoitteita, jotka kuuluvat toiseen palveluprosessiin; tästä esimerkkinä kriteeri: ”koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17- 24 -vuotiaat”, joka on toimintakertomuksessa kriteerinä sosiaalinen turvallisuus -prosessin toteutumassa. Kuuluisiko tämän kriteerin olla lasten ja nuorten yhteisöllinen kasvu prosessissa?

8. Tarkastuslautakunta esittää, että toimintakertomus uudistettaisiin selkeämpään ja luettavampaan muotoon.

9. Tarkastuslautakunta edellyttää sisäisen valvonnan ohjeiden pikaista uusimista ja riskienhallintasuunnitelman laatimista. KL 13 §, 50 §.

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta hyväksyy arviointikertomuksen vuodelta 2013 ja päättää jättää arviointikertomuksen vuodelta 2013 valtuuston käsiteltäväksi. Tarkastuslautakunta esittää, että valtuusto lähettää arviointikertomuksen kunnanhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten ja velvoittaa kunnanhallituksen antamaan valiokuntien ohjauksen jälkeen valtuustolle selvityksen toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tai on ryhdyttävä tarkastuslautakunnan esille nostamien havaintojen ja kehittämissuositusten vuoksi ennen vuoden 2015 talousarvio käsittelyä.

KEMPELEEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

KEMPELEESSÄ 12.5.2014

Eva Maijala Jouko Etelä

Kai Similä Juha Erkkilä Toivo Piira